

Sumud-laivasto - Hyökkääkö Israel NATOa vastaan?

Globaali Sumud-laivasto - ennennäkemätön kansainvälinen saattue, jonka tavoitteena on murtaa Israelin 17 vuotta kestänyt Gazan saarto - on nyt alle 400 merimailin päässä kohteestaan. Se purjehtii useiden maiden lippujen alla ja kuljettaa matkustajia yli neljästäkymmenestä maasta: palestiinalaisia, kuten Euroopan parlamentin jäsen Rima Hassan, Euroopan parlamentin jäseniä, mukaan lukien Annalisa Corrado, Benedetta Scuderi, Emma Fourreau ja Lynn Boylan, Barcelonan entinen pormestari Ada Colau, ilmastoaktivisti Greta Thunberg, useita istuvia ja entisiä poliitikkoja sekä jopa Yhdysvaltain veteraaneja. Heidän joukossaan on **entinen Libyan pääministeri Omar al-Hassi**, joka on libyalaisella aluksella *Omar al-Mukhtar*. Hänen osallistumisensa tekee hänestä korkeimman läsnä olevan virkamiehen, mikä viestittää, että tämä tehtävä ei ole marginaalinen ele, vaan vakava poliittinen teko.

Laivastoa saattaa NATOn merivoimien alukset Kreikasta, Espanjasta, Italiasta ja Turkista. Italia ja Espanja ovat sitoutuneet tarjoamaan aluksia suojapelastusasemille, kun taas Kreikka on taannut turvallisen kulun vesillään ja ilmoittanut Israelille kreikkalaisten kansalaisten läsnäolosta aluksella. Saattue on jo kohdannut droonihäirintää Kreetan lähellä, jossa aseistamattomia aluksia vastaan on käytetty tainnuttavia ja ärsyttäviä välineitä. Näistä riskeistä huolimatta se jatkaa eteenpäin - testaten paitsi Israelin saartoa myös kansainvälisen oikeuden uskottavuutta.

Humanitaarisesta saattueesta poliittiseen koetukseen

Palestiinalaisille laivasto on elämänlanka. Yli 64 000 ihmisen kuoltua lokakuusta 2023 lähtien ja Gazan ollessa alttiina tarkoitukselliselle nälänhädälle sen ruoka, lääkkeet ja tarvikkeet ovat kipeästi tarpeen. Mutta se on myös poliittinen haaste. Kokoamalla lainsäätäjiä, pormestareita, entisen pääministerin ja maailmanlaajuisesti tunnustettuja aktivisteja laivasto vaatii, että Gazan saarto ei ole pelkästään humanitaarinen kriisi, vaan itse lain koetus.

Aiemmat matkat - *Mavi Marmara*, *Madleen* ja *Handala* - osoittivat sekä Israelin täytäntöönpanon julmuuden että sen rikkomat oikeudelliset kehykset. Niiden opetukset muokkaavat nyt sitä, miten maailman tulee nähdä Sumudin matka.

Mavi Marmara: Rankaisemattomat surmat merellä

31. toukokuuta 2010 israelilaiset kommandojoukot hyökkäsivät *Mavi Marmaraan*, turkkilaiseen alukseen, joka johti ensimmäistä Gazan vapauslaivastoa. Nousu alukseen tapahtui kansainvälisillä vesillä ja johti 10 siviilin kuolemaan ja kymmenien muiden haavoittumiseen.

Oikeudellinen analyysi

- **Voiman käyttö kansainvälisillä vesillä:** YK:n merioikeusyleissopimuksen (UNCLOS) mukaan avomeri ei ole minkään yksittäisen valtion täytöntöönpanovallan alainen paitsi tarkasti määritellyissä tapauksissa (esim. merirosvous, orjakauppa). Siviilien nousu ja surmaaminen humanitaarisella aluksella ei kuulunut mihinkään lailliseen poikkeukseen.
- **Suhteellisuus ja välttämättömyys:** Hyökkäys tuomittiin YK:n ihmisoikeusneuvostossa laittomaksi ja suhteettomaksi. Sauvoilla ja keittiövälineillä aseistautuneet siviilit eivät oikeuttaneet tappavaa kommandoiskua.
- **Vastuun puute:** Kansainvälisestä tuomiosta huolimatta yhtään israelilaista virkamiestä ei syytetty. Tämä vakiinnutti rankaisemattomuuden ja opetti, että väkivalta merellä olisi siedettyä.

Mavi Marmara loi ennakkotapauksen, että Israel voisi hyökätä siviilialuksiin tappavalla voimalla kansainvälisillä vesillä ja välttää seuraukset.

Madleen: Merirosvous, terrorismi ja panttivangin otto

9. kesäkuuta 2025 *Madleen*, Yhdistyneen kuningaskunnan lipun alla purjehtiva humanitaarinen alus, pysäytettiin 160 merimailin päässä Gazasta Israelin joukkojen toimesta. Matkustajina olivat Greta Thunberg ja Euroopan parlamentin jäsen Rima Hassan. Miehistö raportoi elektronisesta häirinnästä, ärsyttävästä suihkeesta, pakotetusta noususta alukseen ja pidätyksestä.

Oikeudellinen analyysi

- **Merirosvous (UNCLOS artikla 101):** Valtion alusten hyökkäys aseistamattomaan siviilialukseen kansainvälisillä vesillä on merirosvoutta, kun se tehdään poliittisiin tarkoituksiin, sillä *Madleen* ei osallistunut vihollisuuksiin.
- **Valtion terrorismi:** Väkivaltainen kaappaus ja kansainvälisten aktivistien panttivangiksi ottaminen oli tarkoitettu pelottelemaan tulevia humanitaarisia saattueita - klassinen terrorismin tunnusmerkki.
- **Panttivangin otto (1979 panttivankisopimus):** Matkustajien, mukaan lukien valitun parlamentaarikon, pidättäminen vastaa panttivangin ottamisen määritelmää: henkilöiden kaappaaminen valtioiden tai organisaatioiden pakottamiseksi poliittiseen toimintaan tai pidättäytymiseen.
- **Lippuvaltion vastuu:** Yhdistyneen kuningaskunnan lipun alla purjehtivana aluksena Yhdistyneellä kuningaskunnalla oli suora vastuu suojella alustaan ja hakea korvausta - mutta se ei toiminut.

Madleen osoitti Israelin halukkuuden tehdä merirosvoutta ja panttivangin ottoa korkean profiilin siviilejä vastaan päivänvalossa.

Handala: Humanitaarisen avun kaappaus

26. heinäkuuta 2025 *Handala*, joka kuljetti aktivisteja ja apua yli tusinasta maasta, pysäytettiin 40 merimailin päässä Gazasta. Israel nousi alukseen, kaappasi sen, pidatti miehistön ja takavarikoi avun.

Oikeudellinen analyysi

- **Merirosvouts:** Kuten Madleenin kohdalla, *Handala* oli siviilialus kansainvälisillä vesillä. Valtion sota-aluksen väkivaltainen kaappaus ilman laillisia perusteita täyttää merirosvouden määritelmän.
- **Kansainvälisen tuomioistuimen (ICJ) väliaikaisten toimenpiteiden rikkominen:** Kansainvälinen tuomioistuin oli määrännyt Israelin sallimaan humanitaarisen avun pääsyn Gazaan. *Handalan* kaappaus oli suora rikkomus tätä sitovaa määräystä vastaan.
- **Nälänhädän aseellistaminen:** Estämällä humanitaaristen tarvikkeiden pääsy Israelin toimet vahvistivat saartoa keinona nälkiinnyttää siviilejä - sotarikoksena Rooman perussäännön mukaan.

Handala osoitti, että saarron täytäntöönpano ei ollut puolustustoimi, vaan hyökkäävä terroriteko humanitaarisia ponnisteluja vastaan.

Eskalaatio ja puolustukselliset asennot merellä

Nämä ennakkotapaukset - *Mavi Marmara*, *Madleen*, *Handala* - paljastavat laittoman voimankäytön mallin. Sumud-laivastoa kuitenkin saattavat NATOn alukset.

Vakiintuneiden määräysten mukaan saattajien on kiellettyä aloittaa tulitus tai kosto. Heitä on kuitenkin ohjeistettu suojelemaan laivastoa. Käytännössä tämä tarkoittaa **puolustuksellisen asennon** ottamista - sota-alusten asettamista Israelin hyökkääjien ja siviiliveneiden väliin.

Jos Israel avaa tulen, pidättyväisyysmääräykset mitätöityvät automaattisesti. Merivoimien komentajalla on sekä **oikeus että velvollisuus** puolustaa alusta ja miehistöä. Tämä velvollisuus perustuu seuraaviin:

- **YK:n peruskirjan artikla 51** (luontainen oikeus itsepuolustukseen),
- **UNCLOS** (laillinen puolustus laitonta voimankäyttöä vastaan merellä),
- **Tavanomainen merioikeus** (pitkään tunnustettu suhteellinen puolustus merellä),
- **Merivoimien taistelusäännöt** (sotilaalliset säännöt, jotka velvoittavat komentajia suojelemaan miehistöä ja alusta).

USS Vincennes -ennakkotapaus korostaa tämän doktriinin voimaa. Heinäkuussa 1988 alus ampui vahingossa alas Iran Airin lennon 655, tappaen 290 siviiliä, kun se virheellisesti tunnistettiin vihamieliseksi lentokoneeksi. Komentajaa ei rangaistu. Perustelu oli yksinkertainen: kapteenin luontainen velvollisuus puolustaa alustaan ja miehistöään on ensisijainen, vaikka se olisi traagisesti virheellinen. Tässä tapauksessa, jos Israelin tuli osuu NATOn saattajaan, komentajat ovat laillisesti velvollisia vastaamaan itsepuolustuksella.

Torjuttuaan alkuperäisen hyökkäyksen kapteenien on ilmoitettava päämajalleen, joka raportoi **YK:n turvallisuusneuvostolle artiklan 51 mukaisesti**. Valtiot voivat sitten vedota **NATOn artiklaan 5**, mikä käynnistää liittouman laajuiset neuvottelut yhteisestä puolustuksesta.

Gazan vedet ja saarron laittomuus

Kiistan ytimessä on Gazan merialueen asema. Israel itse ei väitä Gazaa suvereeniksi alueekseen. Vuonna 2005 se veti siirtolaisensa ja pysyvät maajoukkonsa pois eikä hallinnoi Gazaa samalla tavalla kuin Israelin rannikkoalueita. Kansainvälisen oikeuden logiikan mukaan tämä väitteen puute tekee viereisestä merestä **palestiinalaisia vesiä**.

YK:n merioikeusyleissopimuksen (UNCLOS) mukaan rannikkoyhteisöllä on oikeus **12 merimailin aluevesiin** ja **200 merimailin yksinomaiseen talousvyöhykkeeseen (EEZ)**, riippuen maantieteestä. Gaza, osana yli 140 YK:n jäsenvaltion tunnustamaa miehitettyä palestiinalaisaluetta, on näin ollen laillisesti oikeutettu merivyöhykkeisiin. Aluevesien sisällä palestiinalaisen suvereniteetin tulisi päteä; sen ulkopuolella EEZ myöntää yksinoikeuden resursseihin, kun taas sen ulkopuolinen avomeri on navigointivapauden alainen.

Israelin täytäntöönpanotoimet tapahtuvat siis vesillä, jotka ovat joko:

- **palestiinalaisia aluevesiä**, joissa vain Palestiinalla on täytäntöönpano-oikeus; tai
- **avomeri**, jossa mikään valtio ei saa häiritä navigointia paitsi tarkasti määriteltujen poikkeusten, kuten merirosvouden tai orjakaupan, osalta.

Kaappaamalla aluksia näillä alueilla Israel rikkoo **meren vapauden** perustavaa laatua olevaa periaatetta.

Saarto San Remon mukaan ja oikeuttamisen ongelma

Israel oikeuttaa toimintansa vetoamalla saartolakiin **San Remon käsikirjan kansainvälisestä oikeudesta, joka soveltuu aseellisiin konflikteihin merellä (1994)** mukaisesti. Mutta San Remon säännöt toimivat Israelin kantaa vastaan useilla tavoilla:

- Saarron on perustuttava **todistettavissa olevaan sotilaalliseen välttämättömyyteen**, eikä sitä saa asettaa siviilien nälkiinnyttämiseksi tai heidän välttämättömien tarvikkeidensa riistämiseksi.
- Saarto ei saa estää **humanitaarisen avun** kulkua, erityisesti kun siviilit kärsivät puutteesta.
- Kaikkien väliintulojen on oltava **todisteiden tukemia siitä, että kohdealue muodostaa uhan**.

Israel ei ole täyttänyt näitä standardeja. *Madleen* kuljetti aktivisteja ja humanitaarisia tarvikkeita, mukaan lukien **vauvanmaitoa** ja lääketieteellistä apua. *Handala* kuljetti ruokaa ja lääkkeitä jo nälänhädässä olevalle väestölle. Israel ei missään vaiheessa esittänyt todennettavia todisteita siitä, että kumpikaan näistä olisi muodostanut turvallisuusuhan.

Ellei absurdisti pidä vauvanmaitoa aseena, Israelin täytöntöönpanotoimet olivat selvästi laittomia.

Oikeudelliset vaikutukset

Koska Israel ei ole pystynyt osoittamaan pätevää sotilaallista välttämättömyyttä, sen saartoa ei voida pitää laillisena San Remon mukaan. Ja koska saarto käytännössä tuottaa nälänhätää, puutetta ja mielivaltaista kärsimystä, se vastaa **kollektiivista rangaistusta**, joka on kielletty neljännen Geneven sopimuksen mukaan ja tuomittu useissa YK:n raporteissa.

Näin ollen kansainvälisen merioikeuden näkökulmasta:

- Gazan aluevedet ja EEZ ovat **palestiinalaisia vesiä** UNCLOSin mukaan.
- Niiden ulkopuolella on **avomeri**, jossa navigointivapaus pätee.
- Israelin humanitaaristen alusten, kuten *Madleenin* ja *Handalan*, kaappaamista ei voida laillisesti oikeuttaa San Remon, UNCLOSin tai humanitaarisen oikeuden nojalla.

NATOn kollektiivisen puolustuksen dilemma

Israelilainen hyökkäys NATOn sota-aluksiin loisi liittouman historian vakavimman koetuksen. Artikla 5 julistaa, että hyökkäys yhtä jäsentä vastaan on hyökkäys kaikkia vastaan.

- **Etelä-Euroopan liittolaiset** (Italia, Espanja, Kreikka, Turkki) todennäköisesti painostaisivat voimakasta vastetta, ottaen huomioon heidän alustensa läheisyyden ja heidän kotimaan poliittiset maisemansa.
- **Yhdysvallat, Yhdistynyt kuningaskunta ja Saksa** voivat kuitenkin vastustaa suoraa konfrontaatiota Israelin kanssa, koska niillä on syvät sotilaalliset ja poliittiset siteet. He saattavat pidättäytyä osallistumasta, mutta sallia muiden toimia.

Pidättäytyminen ei kuitenkaan ole sama kuin Israelin puolelle asettuminen. NATO sallii eriytyvät panokset: jäsenet voivat valita vastauksensa muodon, mutta he eivät voi kieltää, että aseellinen hyökkäys on tapahtunut. Kieltäytyminen toimimasta kokonaan - tai pahempaa, avoimesti Israelin tukeminen liittolaisia vastaan - tuhoaisi NATOn uskottavuuden.

Tällainen eripura rohkaisisi vastustajia. Venäjä tarttuisi ennakkotapaukseen testatakseen NATOn päättäväisyyttä Itä-Euroopassa. Kiina huomioisi murtuman todisteena siitä, että länsimaiset liittoumat eivät voi panna täytöntöön kollektiivista puolustusta poliittisesti arkaluonteisia hyökkäyjiä vastaan. Juuri se yhtenäisyys, joka estää sodan Euroopassa ja Aasiassa, heikkenisi.

Lyhyesti: jos NATO ei puolusta jäseniään Israelin aggressiota vastaan, se heikentää omaa pelotevaikutustaan Moskovaa ja Pekingiä vastaan.

Strategiset ja poliittiset seuraukset

Israelille eskalaatio tuo mukanaan katastrofaalisen eristäytymisen riskin. Hyökkäys aluksiin, jotka kuljettavat entistä pääministeriä, nykyisiä lainsäätäjiä ja maailmankuuluja aktivisteja, murskasi itsepuolustusvaatimukset. Se paljastaisi saarron kollektiiviseksi rangaistukseksi.

Laivastolle pelkkä pysäytys on menestys: se dokumentoi Israelin laittomuuden, mobilisoi maailmanlaajuista raivoa ja vahvistaa palestiinalaista *sumudia* -sitkeyttä. Korkean tason poliitikkojen ja tunnettujen henkilöiden läsnäolo tekee aggressiosta maailmanlaajuisesti resonoivan.

Johtopäätös

Globaali Sumud-laivasto on enemmän kuin avun toimittamista. Se on testi siitä, pannaanko kansainvälinen oikeus täytäntöön, kun uhreina ovat palestiinalaiset.

- *Mavi Marmara* osoitti, että siviilejä voidaan tappaa kansainvälisillä vesillä ilman vastuuta.
- *Madleen* ja *Handala* osoittivat Israelin syyllistyvän merirosvouteen, panttivangin ottoon ja ICJ:n uhmaamiseen nälänhädän täytäntöönpanossa.
- USS *Vincennes* osoitti, että merivoimien komentajat ovat laillisesti velvollisia puolustamaan alustaan ja miehistöään, vaikka traagisin kustannuksin.

Eskalaation ketju on ennustettavissa: puolustuksellinen asento, hyökkäys, välitön itsepuolustus UNCLOSin, tavanomaisen oikeuden ja artiklan 51 mukaisesti, raportointi YK:n turvallisuusneuvostolle, mahdollinen NATO:n artikla 5.

Se, mikä ei ole ennustettavissa, on se, noudattaako NATO ja kansainvälinen yhteisö lakejaan, vai purjehtiiko rankaisemattomuus jälleen vapaasti. Aluksella ja Gazassa oleville palestiinalaisille tämä ei ole teoriaa - se on elämän ja kuoleman kysymys.